

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

*ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
ΚΑΘ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ*

*ANNA MARIA ΠΑΛΙΟΥΔΑΚΗ
ΑΜ 1340200900542*

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2009-2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. Εισαγωγικά

A1 Εισαγωγή στον Κοινοβουλευτισμό

A2 Ιστορική αναδρομή στον Κοινοβουλευτισμό

A3 Διάκριση ιστορικών φάσεων εξέλιξης Κοινοβουλευτισμού

A4 Χώρες που διατηρούν το Κοινοβουλευτικό Σύστημα

B. Κοινοβουλευτικές Ομάδες

B1 Ορισμός

B2 Συγκρότηση

B3 Ίδρυση

B4 Μεταβολές

B5 Εκπροσώπηση και Αναπλήρωση

B6 Παραχώρηση αιθουσών βουλευτηρίου

B7 Καθορισμός σειράς Κοινοβουλευτικών Ομάδων και κατανομή

χώρων

Γ. Κώδικας δεοντολογίας για τους Βουλευτές

Γ1 Άρθρα 1-12

Δ. Κανονισμός λειτουργίας Κοινοβουλευτικής Ομάδας

Δ1 Άρθρα 1-24

E. Κοινοβουλευτικές Ομάδες στη σύγχρονη Ελληνική

Πραγματικότητα

ΣΤ. Περίληψη

Z. Βιβλιογραφία

A. Εισαγωγικά

A1. Εισαγωγή στον Κοινοβουλευτισμό

Ο σύγχρονος κοινοβουλευτισμός – ο οποίος αποτελεί και το κύριο σύστημα διακυβέρνησης της συντριπτικής πλειοψηφίας των λαών του πλανήτη μας – έχει τη βάση και τις ρίζες του κυρίως στη Βρετανία και στη συνέχεια στη Γαλλία και στη Γερμανία πριν πεντακόσια περίπου χρόνια.

Η γέννησή του υπήρξε αποτέλεσμα του εκδημοκρατισμού και της εκλογίκευσης των συστημάτων διακυβέρνησης της ανθρώπινης κοινωνίας ιστορικά μετά τη <<νύχτα>> του Μεσαίωνα και τις προσδοκίες που γέννησε η περίοδος της Αναγέννησης.

Η εμφάνιση του ακόμα συμπίπτει με την περιθωριοποίηση των ολιγαρχικών συστημάτων που επικρατούσαν στον τότε γνωστό κόσμο και κυρίως στην *Ευρωπαϊκή* ήπειρο θέτοντας εντονότατα ερωτηματικά για τα βαθύτερα προσδιοριστικά αίτια των τρόπων διακυβέρνησης των πολιτών, όταν τα ανθρώπινα και κοινωνικά δικαιώματα φάνταζαν ουτοπικά.

Η παρουσία του κοινοβουλευτισμού ακόμη σχετίζεται και με το θέμα της όλης κριτικής που δέχονταν από το 12^ο κιόλας αιώνα ο θεσμός της <<Βασιλείας>>, οι δυσλειτουργίες του οποίου γίνονταν όλο και πιο εμφανείς, περιορίζοντας στην πράξη – όπως και σε κάθε μορφής ολιγαρχικά καθεστώτα – τα ανθρώπινα και κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών.

Η ανάλυση και η ερμηνεία των ενδεικτικών κοινοβουλευτικών πρακτικών στην Αγγλία, Γαλλία και Γερμανία από την Ευρώπη ιδίως τον 18^ο και τον 19^ο αιώνα δίνει τη δυνατότητα μορφοποίησης μιας συγκεκριμένης γνώσης αφ' ενός μεν πάνω στην λειτουργία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλευτισμού και αφ' ετέρου, επάνω στις ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στην κοινοβουλευτική <<μητρόπολη>> και την κοινοβουλευτική <<περιφέρεια>>.

Στις ημέρες μας πάντως ο διεθνής κοινοβουλευτισμός βρίσκεται σ' ένα κρίσιμο σταυροδρόμι, που ορίζεται από την ήδη υπάρχουσα μακρόχρονη εμπειρία και πρακτική του θεσμού σε πάρα πολλές χώρες και ακόμα από τις αντινομίες, που εμπεριέχει ο ίδιος ο κοινοβουλευτισμός, όπως δείχνει τόσο η αγγλο-σαξωνική και η γαλλική όσο και η ελληνική βιβλιογραφία.

Κυριότερο από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κοινοβουλευτισμός σήμερα σε παγκόσμια κλίμακα είναι αυτό, που προκύπτει από την

σημαντική <<μείωση του ρόλου της νομοθετικής εξουσίας σε σχέση με την εκτελεστική εξουσία>>, όπως επίσης φαίνεται από τη σχετική ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία.

Επιπροσθέτως, σε ότι αφορά ειδικά τον κοινοβουλευτισμό στην Ελλάδα – ο οποίος από την πρώτη στιγμή εφαρμογής του το 1843 και μέχρι το 1974- δέχτηκε σωρεία πληγμάτων από μία ιδιότυπη κυκλική εναλλαγή <<κοινοβουλευτισμού- δικτατορίας>> με αποτέλεσμα η πορεία του κάθε άλλο παρά ομαλή μπορεί να χαρακτηριστεί.

Παρ' όλες όμως τις επικρίσεις σχετικά με τη λειτουργία του σύγχρονου κοινοβουλευτισμού τα σημερινά πλουραλιστικά κράτη δεν δείχνουν καμία ένδειξη εγκατάλειψης του <<κοινοβουλευτικού θεσμικού πλαισίου>> ίσως διότι οι εναλλακτικές λύσεις δεν είναι ορατές στον ορίζοντα των πολιτικών συστημάτων διακυβέρνησης –νομοθετικής εργασίας, ίσως διότι όλες οι προσπάθειες συγκεντρώνονται στο στόχο της βελτίωσης των κακών κειμένων, είτε των δύο νομοθετικών σωμάτων (Βουλή- Γερουσία) ή του ενός νομοθετικού σώματος(Κοινοβούλιο).

A2. Ιστορική αναδρομή στον Κοινοβουλευτισμό

Θεωρείται αυτονόητο ότι για ανεξάρτητες και αυτόνομες κοινοβουλευτικές ομάδες- όπως επίσης και για τον κοινοβουλευτισμό γενικότερα- στον Ελλαδικό χώρο γίνεται λόγος μετά τη σύσταση του Νεοελληνικού κράτους.

Πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα όπως και σε άλλα κράτη η δημιουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος ήταν αποτέλεσμα της σύγκρουσης ανακτόρων και κοινοβουλευτικών δυνάμεων. Η δημιουργία του κοινοβουλευτικού συστήματος στην Ελλάδα έχει πάντως ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, τα οποία σε τελική ανάλυση οφείλονται στις ιδιομορφίες του ελληνικού χώρου και οδήγησαν στη δημοκρατική διαμόρφωση της ελληνικής κοινωνίας. Σημαντικότερο ίσως γνώρισμα της γέννησης του ελληνικού κοινοβουλευτικού συστήματος, αποτελεί το γεγονός το ότι εγκαθιδρύεται σε περίοδο απουσίας μονάρχη, σε αβασιλευτή περίοδο. Ο Γεώργιος αναλαμβάνοντας τα καθήκοντά του βρίσκει έτοιμο το κοινοβουλευτικό σύστημα και αναλαμβάνει μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Οι αρχές της περιόδου 1864-1875 χαρακτηρίζονται περισσότερο από ένα <<ειδύλλιο>> λαού και βασιλιά –τον οποίο ο ίδιος αυτή τη φορά είχε εκλέξει- παρά από αντίθεση. Δεν άργησε όμως να επέλθει η ρήξη που κορυφώθηκε το 1875

Στα χαρακτηριστικά του πρώιμου ελληνικού κοινοβουλευτικού συστήματος ανήκει επίσης, ότι αμέσως μετά τη δημιουργία του οικοδομείται και εξελίσσεται στο πλαίσιο των σχέσεων ενός νέου μονάρχη και ενός ισχυρού κοινοβουλίου. Ο πρώιμος ελληνικός κοινοβουλευτισμός οικοδομήθηκε σε <<ειδυλλιακό συνταγματικό περιβάλλον>> στο οποίο κυριάρχησε από τη πρώτη στιγμή η εξάρτηση της κυβέρνησης από το κοινοβούλιο. Η παρατήρηση αυτή αφορά όχι μόνο τη πρώτη, μετά το Σύνταγμα του 1864 περίοδο, αλλά και την αμέσως προηγούμενη, τη δεύτερη δηλαδή μεταβατική περίοδο.

Η πορεία του ελληνικού κοινοβουλευτισμού από το Σύνταγμα του 1844 μέχρι την αναθεώρηση του 1986 είναι μια διαρκής πορεία αλλεπάλληλων και πολλές φορές έντονων συνταγματικοπολιτικών αντιθέσεων και συγκρούσεων. Οι τελευταίες εκδηλώσεις της διαπάλης αυτής εμφανίζονται το 1965, όταν ο μονάρχης επικαλούμενος το <<γράμμα >> του Συντάγματος, διόρισε τις τελευταίες μέχρι σήμερα κυβερνήσεις μειοψηφίας. Ο κοινοβουλευτισμός συνεχώς εξελισσόμενος δημιούργησε νέες συνταγματικοπολιτικές πραγματικότητες, με συνέπεια τη δημιουργία νέων συγκρούσεων πρώιμου και εξελισσόμενου κοινοβουλευτισμού, μέσα από τα οποία αντλούσαν τα στοιχεία της διαμόρφωσης τους οι νέοι, λεπτομερέστεροι κοινοβουλευτικοί κανόνες, που έκαναν την εμφάνισή τους αρχικά στην πολιτική πρακτική και στη σφαίρα των συνθηκών του πολιτεύματος (ή και του συνταγματικού εθίμου) για να περάσουν τελικά στο συνταγματικό κείμενο.

Παρά τα κοινά σημεία εξέλιξης, η σύγκρουση πρώιμου και εξελισσόμενου κοινοβουλευτισμού δεν είχε πάντοτε τις ίδιες μορφές ούτε διήρκεσε το ίδιο σε όλα τα κράτη. Η διάρκειά της εξαρτήθηκε από το σεβασμό στη σχηματιζόμενη κοινοβουλευτική πλειοψηφία και από τις ειδικές συνθήκες κάθε χώρας και κυρίως από το κομματικό της σύστημα. Στη χώρα μας η διάρκεια αυτή υπήρξε ιδιαίτερα μεγάλη. Αν εξαιρεθεί η Οθωμανική περίοδος, οι συγκρούσεις ξεκίνησαν ήδη πριν από την αρχή της δεδηλωμένης και, με τελευταίες εκδηλώσεις τα γεγονότα του 1965, τερματίστηκαν τυπικά με το Σύνταγμα του 1975.

Σε όλη αυτή τη διάρκεια εκατό ετών (1875-1965) δεν διατυπώθηκαν γραπτοί συνταγματικοί κανόνες αναφερόμενοι στην ανάδειξη του πρωθυπουργού και των υπουργών. Με εξαίρεση τη διάταξη του άρθρου 71 του συντάγματος του 1927, κατά την οποία ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει και παύει τους υπουργούς μετά από πρόταση του πρωθυπουργού, οι πρώτοι ρητά διατυπωμένοι κανόνες που περιλήφθηκαν σε ελληνικό συνταγματικό κείμενο σχετικά με την ανάδειξη της κυβέρνησης, είναι εκείνοι του Συντάγματος του 1975, κανόνες που αναθεωρήθηκαν σημαντικά το 1986. Στην πορεία του ελληνικού κοινοβουλευτισμού και όσον αφορά τους μερικότερους κανόνες θα πρέπει να διακρίνουμε τη φάση της <<συνταγματικής καθιέρωσης>>, από εκείνη της <<ρητής συνταγματικής αναγνώρισης>>. Οι κανόνες του κοινοβουλευτικού συστήματος είχαν ήδη με τα Σύνταγματα του 1844 και του 1864, ισχυρά συνταγματικά ερείσματα, ώστε η συνταγματική αναγνώρισή τους να μη συμπίπτει κατά ανάγκη με την *expressis verbis* διατύπωση τους στο συνταγματικό κείμενο. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικό γνώρισμα της ιστορικής πορείας της διαμόρφωσης του ελληνικού κοινοβουλευτικού συστήματος είναι ότι ενώ ως σύστημα διατήρησης της κυβέρνησης καθιερώθηκε αμέσως μετά την έξωση του Όθωνα, αντίθετα η διαμόρφωση του και ως συστήματος ανάδειξης της κυβέρνησης αντιμετώπισε πολλές

δυσκολίες. Η ανάδειξη της κυβέρνησης, ο προσδιορισμός του πρωθυπουργού και των υπουργών, υπήρξε ο κεντρικός άξονας, το <<σημείο αιχμής>> στην ιστορική διαμόρφωση του ελληνικού κοινοβουλευτισμού.

A3. Διάκριση ιστορικών φάσεων εξέλιξης Κοινοβουλευτισμού

Η διάκριση των ιστορικών φάσεων εξέλιξης του κοινοβουλευτισμού (που αντιστοιχεί στις τρεις διαστάσεις του κοινοβουλευτικού συστήματος, τον έλεγχο, τη διατήρηση και την ανάδειξη της κυβέρνησης), αντιστοιχεί με ακρίβεια και στην εξέλιξη του ελληνικού κοινοβουλευτικού συστήματος. Με τα κριτήρια αυτά μπορούμε να διακρίνουμε τρεις βασικές περιόδους του ελληνικού κοινοβουλευτισμού, που διακρίνονται άλλωστε σε υποπεριόδους

A)1844-1862 Η πρώτη περίοδος στην οποία κυριαρχεί ο έλεγχος της κυβέρνησης από το κοινοβούλιο και τη γερουσία είναι η περίοδος του υποτυπώδους κοινοβουλευτισμού

B)1862-1875

Γ)1875-1988

Το σύστημα ελέγχου της πρώτης περιόδου εξελίσσεται και μεταβάλλεται ποιοτικά και σε σύστημα διατήρησης της κυβέρνησης στην εξουσία με την εμπιστοσύνη του κοινοβουλίου, την αμέσως επόμενη περίοδο του πρώιμου κοινοβουλευτικού συστήματος (1862-1875). Με τον όρο <<πρώιμος κοινοβουλευτισμός>> , <<πρώιμο κοινοβουλευτικό σύστημα>>, χαρακτηρίζουμε το επίπεδο διαμόρφωσης του κοινοβουλευτικού συστήματος πριν από την εξέλιξή του σε σύστημα ανάδειξης της κυβέρνησης.

Ο πρώιμος κοινοβουλευτισμός διήρκεσε εξαιρετικά λίγο. Ήδη οι πρώτοι πολιτικοί σχηματισμοί διεκδίκησαν την εξουσία να προσδιορίσουν τον πρωθυπουργό. Το 1875, με την διακήρυξη της αρχής της δεδηλωμένης αρχίζει στην Ελλάδα η περίοδος της διαμόρφωσης του κοινοβουλευτικού συστήματος ως συστήματος ανάδειξης της κυβέρνησης.

Από το 1875 το ελληνικό κοινοβουλευτικό σύστημα διαμορφώνεται ως σύστημα σχετικής υπεροχής της Βουλής (1875-1927). Με κριτήριο την έναρξη της ιστορικής υπεροχής του κοινοβουλίου, αλλά και τη ρητή συνταγματοποίηση κανόνων του κοινοβουλευτικού συστήματος η περίοδος αυτή διακρίνεται σε δύο ημιπεριόδους

α) την ημιπερίοδο του κοινοβουλευτικού συστήματος ως συστήματος σχετικής υπεροχής της Βουλής (1875-1927) και

β) την ημιπερίοδο της υπεροχής της Βουλής ή περίοδο του σύγχρονου κοινοβουλευτικού συστήματος (1927-1986)

Η ημιπερίοδος της ρητής συνταγματικής κατοχύρωσης του κοινοβουλευτικού συστήματος (1927-1988) αρχίζει με το Σύνταγμα του 1927. Την περίοδο αυτή αναπτύσσεται ο σύγχρονος κοινοβουλευτισμός. Με κριτήριο τη διαμόρφωση της αρχής της δεδηλωμένης, η τρίτη περίοδος εξέλιξης του ελληνικού κοινοβουλευτικού συστήματος διακρίνεται

α) στην περίοδο της ατελούς αρχής της δεδηλωμένης (1875-1986) και

β) στην περίοδο της τέλει αρχής της δεδηλωμένης (1986-μέχρι σήμερα).

A4. Χώρες που διατηρούν το Κοινοβουλευτικό Σύστημα

Αρμενία, Αυστραλία, Αυστρία, Μπαχάμες, Βέλγιο, Καναδάς, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, 핀란드, Γεωργία, 독일, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ινδία, Δημοκρατία της Ιρλανδίας, Ισραήλ, Ιταλία, Τζαμάικα, Ιαπωνία, Λετονία, Μαλαισία, Μάλτα , Μολδαβία, Κάτω Χώρες, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Σιγκαπούρη, Νότια Αφρική, Ισπανία, Τρινιδάδ και Τομπάγκο, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο.

B. Κοινοβουλευτικές Ομάδες

B1. Ορισμός

Στο αντιπροσωπευτικό σύστημα κάθε βουλευτής αντιπροσωπεύει ολόκληρο το έθνος και εκφράζεται κατά τη συνείδηση του. Εν τούτοις οι βουλευτές σχηματίζουν ομάδες κατά το Άρθρο 11 ΚτΒ19 τους κομματικούς τους δεσμούς και αυτοί συμμετέχουν στη λειτουργία της Βουλής ιδίως με αναλογική εκπροσώπηση στους σχηματισμούς τους και αυτοτελή έκφραση. Οι ομάδες εξασφαλίζουν την οργανωμένη και πειθαρχημένη συλλογική δράση των βουλευτών.

Τις κοινοβουλευτικές ομάδες τις προϋποθέτει το Σύνταγμα και τις ρυθμίζει ο Κανονισμός. Η κοινοβουλευτική ομάδα είναι η έκφραση του κόμματος μέσα στη Βουλή. Το Σύνταγμα στηρίζεται στην αριθμητική δύναμη των ομάδων για να ορίσει τους κανόνες της δεδηλωμένης²².

Οι σύγχρονες δημοκρατίες είναι κομματικές, δηλαδή οι κύριοι πρωταγωνιστές της πολιτικής ζωής είναι τα πολιτικά κόμματα. Αυτή η τάση αντανακλάται και στα σύγχρονα κοινοβούλια όπου υπάρχουν συνήθως ελάχιστοι ανεξάρτητοι βουλευτές. Οι περισσότεροι βουλευτές εκλέγονται με κομματικά ψηφοδέλτια και μετά την εκλογή τους σχηματίζουν κοινοβουλευτικές ομάδες

B2. Συγκρότηση

Στη Βουλή των Ελλήνων, κοινοβουλευτική ομάδα σχηματίζεται όταν υπάρχει τουλάχιστον δέκα βουλευτές που να ανήκουν στο ίδιο κόμμα. Κοινοβουλευτική ομάδα μπορεί να συγκροτηθεί και από πέντε βουλευτές εφόσον το κόμμα τους παρουσίασε ψηφοδέλτια στα 2/3 των εκλογικών περιφερειών της χώρας και συγκέντρωσε πανελλαδικά ποσοστό 3% επί του συνολικού αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων.

Κόμμα που έλαβε μέρος στις γενικές εκλογές από τις οποίες προήλθε η Βουλή, σε συνασπισμό με άλλα Κόμματα, θεωρείται, για την εφαρμογή της προηγούμενης παραγράφου, ότι έλαβε αριθμό έγκυρων ψήφων ίσο προς το γινόμενο που προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό του αριθμού των Βουλευτών του με το μέσο όρο των κατά Βουλευτή έγκυρων ψήφων του

συνασπισμού. Ο μέσος όρος αυτός προκύπτει από τη διαίρεση του αριθμού των έγκυρων ψήφων του συνασπισμού σε ολόκληρη την επικράτεια με το συνολικό αριθμό των Βουλευτών που εξέλεξε ο συνασπισμός.

Κάθε Βουλευτής μπορεί να ανήκει σε μία μόνο Κοινοβουλευτική Ομάδα. Οι Βουλευτές που δεν ανήκουν σε καμία Κοινοβουλευτική Ομάδα θεωρούνται ανεξάρτητοι και λογίζονται, για τη συμμετοχή τους και μόνο στο Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής και στις Επιτροπές της Βουλής, ενιαία ομάδα. Οι βουλευτικές έδρες που χηρεύουν από οποιαδήποτε αιτία θεωρούνται, αν δεν έχουν πληρωθεί νομίμως, ότι ανήκουν στη δύναμη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας στην οποία μετείχαν οι κάτοχοί τους

Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παραγράφων 1 έως 3 του άρθρου 15, οι Βουλευτές θεωρούνται ότι ανήκουν στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του Κόμματος με το οποίο εκλέχθηκαν, εκτός αν δηλώσουν ενυπόγραφα διαφορετική προτίμηση. Η ενυπόγραφη αυτή δήλωση μπορεί να υποβληθεί στον Πρόεδρο της Βουλής οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου.

Ο αρχηγός του κόμματος θεωρείται και πρόεδρος της κοινοβουλευτικής ομάδας εφόσον έχει εκλεγεί βουλευτής. Μπορεί να ορίσει μέχρι δύο αναπληρωτές – εκπροσώπους του.

B3. Ίδρυση

Οι Βουλευτές που επιθυμούν να ιδρύσουν, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του προηγούμενου άρθρου, Κοινοβουλευτική Ομάδα, υποβάλλουν στον Πρόεδρο της Βουλής σχετική δήλωση, που περιέχει τον τίτλο του Κόμματος και τα ονόματα των μελών και του Προέδρου της. Η δήλωση αυτή υπογράφεται από όλα τα μέλη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, ανακοινώνεται στη Βουλή και καταχωρίζεται στα Πρακτικά. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 15, οι Βουλευτές που εκλέχθηκαν με συνασπισμό δύο ή περισσότερων Κομμάτων οφείλουν να υποβάλουν, πριν από την εκλογή του οριστικού Προεδρείου της Βουλής, ενυπόγραφη δήλωση, στην οποία να αναφέρουν σε ποια από τις Κοινοβουλευτικές Ομάδες των Κομμάτων του συνασπισμού ανήκουν. Αν δεν υποβάλουν τέτοια δήλωση, θεωρούνται ότι ανήκουν στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του Κόμματος του οποίου ο τίτλος αναφέρεται πρώτος στο συνασπισμό.

B4. Μεταβολές

Οι μεταβολές στη σύνθεση Κοινοβουλευτικής Ομάδας γνωστοποιούνται στον Πρόεδρο της Βουλής με ενυπόγραφη δήλωση του ενδιαφερομένου, αν πρόκειται για αποχώρηση με ενυπόγραφη δήλωση του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, αν πρόκειται για διαγραφή και με κοινή ενυπόγραφη δήλωση του Βουλευτή και του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, αν πρόκειται για προσχώρηση. Οι παραπάνω ενυπόγραφες δηλώσεις ανακοινώνονται στη Βουλή και καταχωρίζονται στα Πρακτικά.

B5. Εκπροσώπηση και Αναπλήρωση

Οι Κοινοβουλευτικές Ομάδες εκπροσωπούνται από τους Προέδρους τους. Οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων μπορούν να ορίσουν, με ενυπόγραφη δήλωσή τους προς τον Πρόεδρο της Βουλής, έως δύο αναπληρωτές- εκπροσώπους της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, οι οποίοι τους αναπληρώνουν σε περίπτωση κωλύματος ή απουσίας. Ο Πρόεδρος της μεγαλύτερης σε δύναμη Κοινοβουλευτικής Ομάδας που μετέχει στην Κυβέρνηση, καθώς και ο Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, μπορούν να ορίσουν έως και τρεις αναπληρωτές-εκπροσώπους. Ο ορισμός των αναπληρωτών-εκπροσώπων μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε.

Σε περίπτωση που έχουν οριστεί περισσότεροι του ενός αναπληρωτές - εκπρόσωποι, η αναπλήρωση του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που θεσπίζει ο Κανονισμός γίνεται μόνο από έναν απ' αυτούς, κατά τη σειρά ή το αντικείμενο του ορισμού τους.

Αναπλήρωση των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων από τους κατά την παράγραφο 2 αναπληρωτές δεν επιτρέπεται μόνο στα κατά το άρθρο 68 προσωπικά ζητήματα και στα κατά τα άρθρα 124 έως 133 θέματα κοινοβουλευτικού ελέγχου, εκτός από τις επερωτήσεις και τις επίκαιρες επερωτήσεις. Οι διατάξεις του άρθρου 66 του Κανονισμού που ρυθμίζουν τον τρόπο αγόρευσης των Βουλευτών ισχύουν και για τους αναπληρωτές των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων. Οι αναπληρωτές των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων μπορούν να τριτολογήσουν για τρία (3) λεπτά της ώρας.

B6. Παραχώρηση αιθουσών βουλευτηρίου

Στις κατά τα άρθρα 15 και 16 Κοινοβουλευτικές Ομάδες παραχωρείται ιδιαίτερη αίθουσα στο βουλευτήριο, με χωρητικότητα ανάλογη με τον αριθμό των μελών της. Στους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων παραχωρείται ιδιαίτερο γραφείο. Σε περίπτωση που δεν επαρκούν οι αίθουσες, η παραχώρηση ιδιαίτερου γραφείου στους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων γίνεται σύμφωνα με τη σειρά της δύναμής τους. Στους κατά το άρθρο 15 παρ. 5 ανεξάρτητους Βουλευτές παραχωρείται μία αίθουσα στο βουλευτήριο.

Η χρήση των αιθουσών και των άλλων χώρων του Βουλευτηρίου και των άλλων κτηρίων, που παραχωρούνται κατά τις παρ. 1 και 2 ή εξυπηρετούν τη λειτουργία του Κοινοβουλίου και των υπηρεσιών του, επιτρέπεται μόνο για τις λειτουργίες που προορίζονται, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής.

Ειδικότερα και ενδεικτικώς δεν επιτρέπεται το κάπνισμα. Με αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής διατίθενται ορισμένοι χώροι στο Βουλευτήριο και τα άλλα κτήρια για την πρόσκαιρη χρήση τους από καπνιστές.

Οι διοικητικές γραμματείες των Κοινοβουλευτικών Ομάδων στελεχώνονται με μετακλητούς υπαλλήλους, που διορίζονται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, μετά πρόταση του Προέδρου κάθε Κοινοβουλευτικής Ομάδας. Ο αριθμός και η διαβάθμιση των θέσεων των μετακλητών αυτών υπαλλήλων και η κατανομή τους μεταξύ των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, ανάλογα με τη δύναμή τους, καθορίζονται από τις διατάξεις του άρθρου 30 του υπηρεσιακού κανονισμού της Βουλής.

B7. Καθορισμός σειράς Κοινοβουλευτικών Ομάδων και κατανομή χώρων

Η σειρά των Κοινοβουλευτικών Ομάδων καθορίζεται από τη δύναμή τους σε αριθμό Βουλευτών. Σε περίπτωση ισοδυναμίας προηγείται η Κοινοβουλευτική Ομάδα του Κόμματος που πήρε περισσότερες ψήφους στις εκλογές από τις οποίες προήλθε η Βουλή. Η νεοϊδρυόμενη Κοινοβουλευτική Ομάδα έπεται της ισοδύναμης παλαιότερης.

Στην αρχή κάθε κοινοβουλευτικής περιόδου ή σε περίπτωση συγκρότησης νέας Κοινοβουλευτικής Ομάδας ο Πρόεδρος της Βουλής καλεί τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων για να προσδιοριστούν οι

θέσεις των μελών τους στην αίθουσα συνεδριάσεων και για να παραχωρηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 18, αίθουσες και γραφεία του βουλευτηρίου. Σε περίπτωση διαφωνίας ο προσδιορισμός των θέσεων γίνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής με βάση τη δύναμη των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και την κοινοβουλευτική παράδοση.

Ο Πρόεδρος της μεγαλύτερης σε δύναμη κοινοβουλευτικής ομάδας που δεν μετέχει στην κυβέρνηση αποκαλείται Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, αξίωμα που του δίνει ιδιαίτερα δικαιώματα.

Γ. Κώδικας δεοντολογίας για τους Βουλευτές

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 20 ΚΑΙ 23 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

(όπως ψηφίσθηκε ομόφωνα στη Συνεδρίαση της 29.03.2002)

Άρθρο 1

Ο Βουλευτής έχει απεριόριστο το δικαίωμα γνώμης και ψήφου στη Βουλή, την Κοινοβουλευτική Ομάδα και τα συλλογικά όργανα του κόμματος. Εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του στα θεσμοθετημένα όργανα του κόμματος, οι οποίες λαμβάνονται υπόψη και γίνονται αντικείμενο διαλόγου. Βασική επιδίωξη είναι η σύνθεση απόψεων, προτάσεων και ιδεών. Σε κάθε περίπτωση υπάρχει σεβασμός στη διαφορετική άποψη και ακολουθείται η δημοκρατική αρχή, σύμφωνα με την οποία προωθούνται οι αποφάσεις της πλειοψηφίας.

Άρθρο 2

Ο Βουλευτής στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, των Τμημάτων και των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών οφείλει να ακολουθεί και να στηρίζει τις αποφάσεις του Κόμματος, όπως διαμορφώνεται από τα αρμόδια όργανα και τον Πρόεδρό του. Σε θέματα για τα οποία τίθεται από τον Πρόεδρο του Κόμματος ή την Κοινοβουλευτική Ομάδα ζήτημα κομματικής πειθαρχίας ο Βουλευτής ακολουθεί απαρέγκλιτα τη γραμμή του κόμματος. Στα λοιπά θέματα, εφόσον θέλει να εκφράσει άποψη σημαντικά διαφοροποιούμενη από τις κομματικές αποφάσεις, οφείλει να ενημερώνει έγκαιρα τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο. Σε περίπτωση σοβαρής διαφωνίας επιλαμβάνεται η Επιτροπή Δεοντολογίας.

Άρθρο 3

Ο Βουλευτής οφείλει να παρευρίσκεται ανελλιπώς και να συμμετέχει ενεργά στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας της Βουλής, των Τμημάτων και των Επιτροπών, συμπεριλαμβανομένου και του Κοινοβουλευτικού Ελέγχου. Ιδιαίτερα κατά τις ημέρες που έχουν καθορισθεί από το Γενικό Γραμματέα της Κοινοβουλευτικής Ομάδας ο βουλευτής υποχρεούται να παρίσταται καθ' όλη τη διάρκεια της συζήτησης. Σε περίπτωση που για σοβαρό λόγο πρέπει να απουσιάσει, οφείλει να ενημερώνει έγκαιρα το Γενικό Γραμματέα της Κοινοβουλευτικής Ομάδας ή τον υπεύθυνο για τη συνεδρίαση

αναπληρωτή του. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να εξασφαλίζεται η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας.

Άρθρο 4

Ο Βουλευτής, εφόσον του ζητηθεί, υπογράφει την αίτηση ονομαστικής ψηφοφορίας και οφείλει να παρευρίσκεται κατά την εκφώνηση των ονομάτων. Οι υπογράφωντες και όλοι οι Βουλευτές πρέπει να παρίστανται κατά την ψηφοφορία. Σε περίπτωση απουσίας για λόγους δικαιολογημένου σοβαρού κωλύματος ο Βουλευτής οφείλει να ενημερώνει το Γενικό Γραμματέα της Κοινοβουλευτικής Ομάδας. Η αδικαιολόγητη απουσία του Βουλευτή από ιδιαίτερα σημαντική ψηφοφορία, καθώς και η αδικαιολόγητη απουσία του από τρεις ψηφοφορίες κατά την ίδια σύνοδο συνιστούν πειθαρχικό παράπτωμα κατά το άρθρο 21 του Κανονισμού Λειτουργίας της Κοινοβουλευτικής Ομάδας.

Άρθρο 5

Οι Βουλευτές, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στη Βουλή, οφείλουν να σέβονται τους κανόνες της διαδικασίας, να συμβάλλουν στην ανάπτυξη ουσιαστικού διαλόγου και να επιδεικνύουν μεταξύ τους πνεύμα συνεργασίας και αλληλεγγύης. Οφείλουν να ενημερώνουν και να ενημερώνονται από τους αρμόδιους για τα θέματα του αντίστοιχου Τομέα και να αλληλοϋποστηρίζονται με επιχειρήματα κατά τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής διαδικασίας. Συλλογικά κοινοβουλευτικά διαβήματα (ερωτήσεις, επερωτήσεις κ.λπ.) και οι απαντήσεις της Κυβέρνησης πρέπει να δημοσιοποιούνται με τα ονόματα όλων των υπογραφόντων βουλευτών.

Άρθρο 6

Ο Βουλευτής οφείλει να αποτελεί πρότυπο συμπεριφοράς για την κοινωνία στην οποία απευθύνεται. Οι πράξεις, οι πρωτοβουλίες, ο λόγος του, πρέπει να εναρμονίζονται με το ήθος και την ποιότητα που αναδεικνύει η παράταξή μας και να πείθουν ότι το επίπεδο της Κοινοβουλευτικής Ομάδας μας προάγει την αξιοπιστία της πολιτικής. Οι πολιτικές απόψεις που εκφράζονται δημόσια πρέπει να εναρμονίζονται με τις εκπεφρασμένες θέσεις του κόμματος.

Άρθρο 7

Οι εμφανίσεις του Βουλευτή σε δημόσιες εκδηλώσεις και ιδίως στα ΜΜΕ πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεγμένες και μελετημένες, ώστε όχι μόνον να μην τίθενται σε αμφισβήτηση, αλλά να επιβεβαιώνονται, να αναδεικνύονται και να προβάλλονται οι ιδεολογικές και πολιτικές θέσεις του κόμματος στο συζητούμενο θέμα, καθώς και η ποιοτική εικόνα της παράταξης. Δημόσιες διαφωνίες μεταξύ Βουλευτών του κόμματος πρέπει να αποφεύγονται. Ο

Βουλευτής πριν διατυπώσει δημόσια (με συνέντευξη, συμμετοχή σε τηλεοπτική συζήτηση ή δήλωση) θέσεις για έκτακτα ή άλλα θέματα ή γεγονότα, για τα οποία χρειάζεται να έχει πλήρη εικόνα των θέσεων του κόμματος συνεννοείται με το Γραμματέα του Πολιτικού Σχεδιασμού ή το Γενικό Γραμματέα της Κοινοβουλευτικής Ομάδας και, αναλόγως του θέματος, με τον αρμόδιο Συντονιστή ή τον Υπεύθυνο του Τομέα.

Άρθρο 8

Ο Βουλευτής είναι ανάγκη να έχει τακτική επικοινωνία με την εκλογική περιφέρειά του και να προωθεί τα θέματα που την αφορούν. Να συνεργάζεται με τις οργανώσεις των οποίων είναι μέλος και τους Βουλευτές του κόμματος στην περιφέρειά του για τοπικά θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος. Να παρίσταται στις συνεδριάσεις της ΝΟΔΕ και του Πολιτικού και Κοινωνικού Συμβουλίου.

Άρθρο 9

Ο Βουλευτής, ο οποίος, σε εκτέλεση κομματικής αποστολής, επισκέπτεται εκλογική περιφέρεια άλλη από εκείνη στην οποία εξελέγη, υποχρεούται να ενημερώνει τους συναδέλφους Βουλευτές που εκλέγονται στη συγκεκριμένη περιφέρεια και να καταρτίζει σε συνεννόηση με αυτούς το ειδικότερο πρόγραμμα επίσκεψης.

Άρθρο 10

Ο Βουλευτής, ο οποίος ταξιδεύει στο εξωτερικό, οφείλει να ενημερώνει την Γραμματεία της Κοινοβουλευτικής Ομάδας ή τα εντεταλμένα όργανα της Κοινοβουλευτικής Ομάδας. Όταν πρόκειται για εκτέλεση κοινοβουλευτικής ή κομματικής αποστολής καταθέτει έκθεση πεπραγμένων.

Άρθρο 11

Ο Βουλευτής μπορεί να αποστέλλει περιοδικά στο Γενικό Γραμματέα της Κοινοβουλευτικής Ομάδας πίνακα με τις κάθε μορφής κοινοβουλευτικές ή εξωκοινοβουλευτικές πολιτικές δραστηριότητές του (π.χ. άρθρα, ομιλίες, κ.λπ.) και ιδίως για πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει σε γενικό ή περιφερειακό επίπεδο. Οι πίνακες δημοσιεύονται κατά τη λήξη κάθε Συνόδου της Βουλής, με επιμέλεια του Γενικού Γραμματέα της Κοινοβουλευτικής Ομάδας.

Άρθρο 12

Η Επιτροπή Δεοντολογίας παρακολουθεί και μεριμνά για την τήρηση των παραπάνω κανόνων δεοντολογίας και γενικότερα των κοινοβουλευτικών ηθών. Επιλαμβάνεται αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας ή αναφοράς και προβαίνει σε συστάσεις και υποδείξεις, εκτός εάν κρίνει ότι υπάρχει

πειθαρχικό παράπτωμα, οπότε εφαρμόζεται η πειθαρχική διαδικασία. Η άρνηση εμφάνισης του Βουλευτή στην Επιτροπή Δεοντολογίας, εάν κληθεί, συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα κατά το άρθρο 21 του Κανονισμού Λειτουργίας της Κοινοβουλευτικής Ομάδας.

Δ. Κανονισμός λειτουργίας

Κοινοβουλευτικής Ομάδας

(όπως ψηφίσθηκε ομόφωνα στη Συνεδρίαση της 4.7.2001)

Άρθρο 1

Σύνθεση και σύγκληση της Κ.Ο.

- 1.** Η Κοινοβουλευτική Ομάδα του Κόμματος αποτελείται από τους ενεργεία Βουλευτές και Ευρωβουλευτές, όπως ορίζεται από το άρθρο 20 του Καταστατικού.
- 2.** Η Κοινοβουλευτική Ομάδα συγκαλείται από τον Πρόεδρο του Κόμματος, τακτικά μια φορά το μήνα, εκτάκτως δε σε επείγουσες περιστάσεις ή αν το ζητήσει το 1/3 των μελών της.
- 3.** Η σχετική πρόσκληση και η ημερήσια διάταξη με τα προς συζήτηση θέματα, κοινοποιείται στους Βουλευτές 3 ημέρες πριν από τη Συνεδρίαση. Σε έκτακτες περιπτώσεις μπορεί ο Πρόεδρος να συγκαλεί την Κ.Ο. χωρίς την τήρηση των προθεσμιών αυτών. Την πρόσκληση μπορεί να υπογράψει, κατ' εντολή του Προέδρου, ο Γενικός Γραμματέας της Κ.Ο.
- 4.** Μετά τη λήψη της σχετικής πρόσκλησης και της ημερήσιας διάταξης κάθε Βουλευτής έχει το δικαίωμα, το αργότερο δύο ημέρες πριν από την τακτική συνεδρίαση της Κ.Ο., να στείλει έγγραφη πρόταση στον Γενικό Γραμματέα προκειμένου να προστεθεί θέμα στην ημερήσια διάταξη. Επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης αποφασίζει ο Πρόεδρος του Κόμματος. Εάν η πρόταση γίνεται από το 1/5 των Βουλευτών, η εγγραφή του θέματος στην ημερήσια διάταξη είναι υποχρεωτική. Κατά την έναρξη της συνεδρίασης της Κ.Ο. τίθεται υποχρεωτικά θέμα προς συζήτηση, εάν το ζητήσουν περισσότεροι του ημίσεως των παρόντων Βουλευτών.

Άρθρο 2

Διεύθυνση Συνεδριάσεων

- 1.** Των συνεδριάσεων της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, προεδρεύει ο Πρόεδρος του Κόμματος. Σε περίπτωση κωλύματος ή απουσίας του, προεδρεύει ο Γενικός Γραμματέας της Κ.Ο. Τούτου κωλυομένου ή μη υπάρχοντος, προεδρεύει ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος και τούτου κωλυομένου, ο αρχαιότερος Αναπληρωτής Γενικού Γραμματέα.
- 2.** Με εξαίρεση τους εισηγητές επί θεμάτων που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη, οι Βουλευτές, όταν ζητούν το λόγο, δικαιούνται να μιλήσουν μέχρι πέντε (5) λεπτά εκτός αν άλλως αποφασίσει η Κ.Ο. Η συνεδρίαση της Κ.Ο. συνεχίζεται ΚΑΙ τις επόμενες ημέρες, αν δεν εξαντλήθηκε η συζήτηση των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

Άρθρο 3

Αρμοδιότητες της Κοινοβουλευτικής Ομάδας

Η Κ.Ο.:

- α.** Εγκρίνει τον Κανονισμό Λειτουργίας της και αποφασίζει επί των τροποποιήσεών του.
- β.** Καθορίζει τις θέσεις της Κ.Ο. επί μείζονος σημασίας κοινοβουλευτικών θεμάτων.
- γ.** Έχει το δικαίωμα να ενημερώνεται από τον Πρόεδρο του Κόμματος για τις δραστηριότητες της Κεντρικής Επιτροπής, της Περιφερειακής Οργάνωσης, της ΟΝΝΕΔ και των λοιπών οργάνων του Κόμματος και να καλεί τους επικεφαλής όλων των κομματικών οργάνων για ενημέρωση.
- δ.** Συμμετέχει στην χάραξη της στρατηγικής και της πολιτικής γραμμής του Κόμματος.
- ε.** Εκπροσωπείται στα όργανα διαχείρισης των οικονομικών του κόμματος.
- στ.** Εκλέγει τον Γενικό Γραμματέα της Κ.Ο και τους αναπληρωτές του.
- ζ.** Ασκεί κάθε άλλη αρμοδιότητα που της παρέχει το Καταστατικό και ο παρών Κανονισμός.

Άρθρο 4

Γενικός Γραμματέας

- 1.** Γενικός Γραμματέας της Κ.Ο. εκλέγεται Βουλευτής που έχει διατελέσει μέλος του Κοινοβουλίου επί έξι τουλάχιστον έτη. Η εκλογή γίνεται για όλη την βουλευτική περίοδο στην πρώτη συνεδρίαση της Κ.Ο. μετά τις εκλογές.
- 2.** Ως την εκλογή του νέου Γενικού Γραμματέα, τα καθήκοντά του ασκεί ο απερχόμενος Γενικός Γραμματέας.
- 3.** Ο Γενικός Γραμματέας εκπροσωπεί την Κ.Ο. και μεριμνά για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία της. Ειδικότερα μεριμνά για την υιοθέτηση κάθε μέτρου που διευκολύνει τη λήψη των αποφάσεων της Κ.Ο. και εκδίδει τα πρακτικά των συζητήσεων καθώς και τις αποφάσεις της Κ.Ο.
- 4.** Ο Γενικός Γραμματέας παρακολουθεί την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση του Κόμματος στο εξωτερικό και ενημερώνει την Κ.Ο., κοινοποιώντας τις σχετικές εκθέσεις. Επίσης μεριμνά για την ενημέρωση των Βουλευτών επί των πολιτικών θέσεων και επιλογών άλλων οργάνων του Κόμματος.
- 5.** Ο Γενικός Γραμματέας ασκεί όσες άλλες αρμοδιότητες του ανατίθεται από τα επόμενα άρθρα του Κανονισμού και από τον Πρόεδρο του Κόμματος.
- 6.** Οι Αναπληρωτές επικουρούν τον Γενικό Γραμματέα στο έργο του, ο οποίος με απόφασή του μπορεί να αναθέτει σε αυτούς την παρακολούθηση και διεκπεραίωση θεμάτων σε ειδικούς τομείς και αρμοδιότητες της Κ.Ο.

Άρθρο 5

Διαδικασία εκλογής Γενικού Γραμματέα

- 1.** Υποψηφιότητες για το αξίωμα του Γενικού Γραμματέα υποβάλλονται με απλή δήλωση των ενδιαφερομένων μελών της Κ.Ο. στον Πρόεδρο της οικείας τριμελούς Εφορευτικής Επιτροπής, τρεις ημέρες πριν από τη συνεδρίαση της Κ.Ο.
- 2.** Η Εφορευτική Επιτροπή αποτελείται από τους τρεις αρχαιότερους σε θητεία Βουλευτές του Κόμματος, οι οποίοι, σε περίπτωση κωλύματος, αναπληρούνται από τους αμέσως επόμενους σε θητεία Βουλευτές. Η Εφορευτική Επιτροπή επιλέγει τους ψηφολέκτες εκ των μελών της Κ.Ο.

- 3.** Για την εκλογή του Γενικού Γραμματέα καταρτίζεται ενιαίο ψηφοδέλτιο, στο οποίο αναγράφονται, κατ' απόλυτη αλφαβητική σειρά, όλοι οι υποψήφιοι. Κάθε ψηφοφόρος έχει δικαίωμα να θέσει στο ψηφοδέλτιο έναν (1) μόνον σταυρό προτίμησης. Περισσότεροι σταυροί προτίμησης καθιστούν το ψηφοδέλτιο άκυρο.
- 4.** Γενικός Γραμματέας της Κοινοβουλευτικής Ομάδας εκλέγεται εκείνος που συγκεντρώνει το ήμισυ πλέον ενός των σταυρών προτίμησης των ψηφισάντων. Σε περίπτωση κατά την οποία ουδείς εκ των υποψηφίων συγκεντρώσει την απαιτούμενη πλειοψηφία κατά τ' ανωτέρω, διενεργείται επαναληπτική εκλογή μεταξύ των δύο επικρατέστερων, εκλέγεται δε ως Γενικός Γραμματέας της Κ.Ο., αυτός που έλαβε τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης. Σε περίπτωση ισοψηφίας διενεργείται κλήρωση μεταξύ των ισοψηφισάντων.
- 5.** Αν ο Γενικός Γραμματέας της Κ.Ο., εκλείψει, καθ' οιονδήποτε τρόπο, διενεργείται εκλογή για την ανάδειξη νέου Γενικού Γραμματέα στην αμέσως επομένη συνεδρίαση της Κ.Ο.

Άρθρο 6

Εκλογή Αναπληρωτών του Γενικού Γραμματέα Κ.Ο.

- 1.** Η εκλογή των πέντε (5) Αναπληρωτών του Γενικού Γραμματέα γίνεται για τη βουλευτική περίοδο στην ίδια συνεδρίαση της Κ.Ο., αμέσως μετά την εκλογή του Γενικού Γραμματέα και υπό την εποπτεία της Εφορευτικής Επιτροπής του προηγούμενου άρθρου.
- 2.** Για την εκλογή των Αναπληρωτών καταρτίζεται ψηφοδέλτιο στο οποίο αναγράφονται, με αλφαβητική σειρά, τα ονόματα των υποψηφίων. Στο ψηφοδέλτιο τίθενται μέχρι πέντε (5) σταυροί προτίμησης. Περισσότεροι σταυροί προτίμησης καθιστούν το ψηφοδέλτιο άκυρο.
- 3.** Οι Αναπληρωτές του Γενικού Γραμματέα εκλέγονται κατά τη σειρά των σταυρών προτίμησης. Οι υπόλοιποι του πίνακα υποψηφίων θεωρούνται επιλαχόντες.

Άρθρο 7

Αμφισβήτηση Γενικού Γραμματέα Κ.Ο.

- 1.** Ο Γενικός Γραμματέας της Κ.Ο. μπορεί ν' αμφισβητηθεί ύστερα από πρόταση του Προέδρου του Κόμματος ή του 1/3 της Κοινοβουλευτικής Ομάδας. Η απόφαση για την αμφισβήτηση λαμβάνεται κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρ. 5 παρ. 4.
- 2.** Σε περίπτωση αποδοχής της αμφισβήτησης διενεργείται εκλογή στην ίδια συνεδρίαση, κατά τα διαλαμβανόμενα στα άρθρα 4 και 5 του παρόντος.

Άρθρο 8

Αμφισβήτηση του Προέδρου του Κόμματος

- 1.** Ο Πρόεδρος του Κόμματος αμφισβητείται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 14 του Καταστατικού, είτε από την απόλυτη πλειοψηφία της Κ.Ο., ύστερα από πρόταση του 1/3 των μελών της, είτε από το Συνέδριο, με το 1/3 του συνολικού αριθμού των Συνέδρων.
- 2.** Η σχετική πρόταση της Κ.Ο., υπογεγραμμένη από το 1/3 τουλάχιστον του συνόλου των μελών της, υποβάλλεται στον Γενικό Γραμματέα, ο οποίος υποχρεούται εντός 10 ημερών να συγκαλέσει την Κ.Ο. με μόνο θέμα ημερήσιας διάταξης την αμφισβήτηση του Προέδρου.
- 3.** Της ψηφοφορίας, προηγείται συζήτηση κατά την οποία δικαιούνται να λάβουν το λόγο ο Πρόεδρος του Κόμματος και τρεις Βουλευτές, που προτείνονται από τον Πρόεδρο, καθώς και οι τρεις πρώτοι των Βουλευτών που υπέγραψαν την πρόταση αμφισβήτησης. Η διάρκεια κάθε ομιλίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 15 λεπτά.
- 4.** Η ψηφοφορία γίνεται με ψηφοδέλτια από ομοιόμορφο χαρτί. Κάθε Βουλευτής αναγράφει στο ψηφοδέλτιο τη λέξη ΝΑΙ ή ΟΧΙ, με την έννοια ότι ψηφίζει υπέρ ή κατά της πρότασης. Αν η πρόταση δεν συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών της Κ.Ο., απορρίπτεται. Αν συγκεντρώσει την ως άνω πλειοψηφία, συγκαλείται έκτακτο Συνέδριο μέσα σε δύο μήνες για την ανάδειξη νέου Προέδρου, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ.3 του άρθρου 14 του Καταστατικού.

Άρθρο 9

Λήψη αποφάσεων - Ψηφοφορίες

- 1.** Η Κ.Ο. αποφασίζει όταν παρίσταται τουλάχιστον το ήμισυ του συνολικού αριθμού των μελών της, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από το Καταστατικό του Κόμματος ή τον παρόντα Κανονισμό
- 2.** Για την τροποποίηση του Κανονισμού Λειτουργίας της Κ.Ο. απαιτείται η απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών της.
- 3.** Η ψηφοφορία γίνεται δι' αναστάσεως Ονομαστική ψηφοφορία διεξάγεται κατά την κρίση του Προέδρου ή του προεδρεύοντος ή οσάκις ζητηθεί από το 1/5 του συνόλου των Βουλευτών. Για την εκλογή προσώπων γίνεται μυστική ψηφοφορία με ψηφοδέλτια, υπό την εποπτεία δύο ή περισσότερων ψηφολεκτών που ορίζονται από τον Πρόεδρο της οικείας Εφορευτικής Επιτροπής

Άρθρο 10

Ομάδες Διαρκών Επιτροπών της Βουλής (Ο.Δ.Ε.)

- 1.** Για την αποτελεσματικότερη οργάνωση του κοινοβουλευτικού έργου τα μέλη της Κ.Ο., που κατανέμονται, με απόφαση του Προέδρου του Κόμματος και λαμβανομένων υπόψιν κατά το δυνατόν των σχετικών προτιμήσεών τους, στις Διαρκείς Κοινοβουλευτικές Επιτροπές όπως αυτές προβλέπονται στον Κανονισμό της Βουλής, αποτελούν τις αντίστοιχες Ομάδες Διαρκών Επιτροπών του Κόμματος (Ο.Δ.Ε.).
- 2.** Οι αρμοδιότητες των Ο.Δ.Ε. είναι:
  - α.** Η οργάνωση και διεξαγωγή του κοινοβουλευτικού έργου του Κόμματος (νομοθετική εργασία, κοινοβουλευτικός έλεγχος, εξεταστικές επιτροπές κ.λπ)
  - β.** Ο συντονισμός του κοινοβουλευτικού έργου του Κόμματος και η σύνδεσή του με τις άλλες συναφείς κομματικές δραστηριότητες
  - γ.** Η εκλογή για μία διετία ενός Συντονιστή υπεύθυνου για την οικεία ΟΔΕ, εκ των Βουλευτών που έχουν διατελέσει μέλη του Κοινοβουλίου επί τέσσερα τουλάχιστον έτη
  - δ.** Η εκλογή των υπευθύνων των Τομέων κοινοβουλευτικού έργου κατά Υπουργείο

Οι κατά τα προηγούμενα εδάφια εκλογές γίνονται κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 5 του παρόντος. Τον Πρόεδρο των Εφορευτικών Επιτροπών και τον αναπληρωτή του ορίζει ο Πρόεδρος του Κόμματος.

Άρθρο 11

Τομείς Κοινοβουλευτικού Έργου κατά Υπουργείο

- 1.** Οι Βουλευτές που απαρτίζουν την κάθε Ομάδα Διαρκούς Επιτροπής (Ο.Δ.Ε), στην αρχή κάθε κοινοβουλευτικής συνόδου κατανέμονται σε Τομείς για την παρακολούθηση των Υπουργείων που ανήκουν στην Διαρκή Κοινοβουλευτική Επιτροπή. Οι Τομείς ορίζονται με αποφάσεις του Προέδρου του Κόμματος, λαμβανομένου υπόψη του αριθμού των Υπουργείων.
- 2.** Έργο των Τομέων είναι η παρακολούθηση του κυβερνητικού έργου κατά Υπουργεία, Υφυπουργεία και Γενικές Γραμματείες, καθώς και η διεξαγωγή του κοινοβουλευτικού έργου στον οικείο Τομέα αρμοδιότητας. Έργο επίσης του Τομέα είναι η δημόσια τοποθέτηση με δηλώσεις και ανακοινώσεις σε θέματα της αρμοδιότητάς του.
- 3.** Η κατανομή των Βουλευτών γίνεται από τον Γενικό Γραμματέα της Κ.Ο., λαμβανομένων υπόψη στο βαθμό που αυτό είναι εφικτό των δηλώσεων των Βουλευτών, που υποβάλλονται στον οικείο Συντονιστή ΟΔΕ. Ο κάθε Βουλευτής δικαιούται να μετέχει σε δύο, το πολύ, Τομείς Υπουργείων της ίδιας ΟΔΕ.
- 4.** Οι υπεύθυνοι των Τομέων και ανά ένας αναπληρωτές τους εκλέγονται από το σύνολο των μελών της ΟΔΕ, στην οποία ανήκει ο Τομέας, πριν από την έναρξη ή στην αρχή της κοινοβουλευτικής συνόδου, με μυστική ψηφοφορία και για μία διετία. Κατά την εκλογή πρέπει να υπάρχει απαρτία των 2/3 του συνόλου των μελών της ΟΔΕ. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρ. 5 παρ. 3 και 4. Κανένας Βουλευτής δεν μπορεί να είναι υπεύθυνος ή αναπληρωτής σε περισσότερους από έναν Τομείς.
- 5.** Τον συντονισμό των Τομέων κατά Διαρκή Κοινοβουλευτική Επιτροπή ασκεί ο οικείος Συντονιστής, σε συνεργασία με τους υπευθύνους των Τομέων. Η γραμματειακή κάλυψη, υποστήριξη και ρύθμιση των λοιπών λειτουργικών θεμάτων γίνεται από την Υπηρεσία Στήριξης Κοινοβουλευτικού έργου, η οποία υπάγεται απ' ευθείας στον Γενικό Γραμματέα της Κ.Ο.

6. Με απόφαση του Τομέα ανατίθεται, στη βάση της ατομικής χρέωσης και ευθύνης, στα μέλη του η παρακολούθηση συγκεκριμένου αντικειμένου ή Οργανισμού ενός Υπουργείου, για το οποίο ενημερώνουν τον Τομέα. Οι αναθέσεις ανακοινώνονται στον Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 12

Υπηρεσία Στήριξης Κοινοβουλευτικού Έργου

1. Για τη στήριξη του κοινοβουλευτικού έργου δημιουργείται υπηρεσία, η οποία διαρθρώνεται σε έξι τομείς αντίστοιχους με τις Ομάδες Κοινοβουλευτικών Επιτροπών (Ο.Δ.Ε). Σε κάθε Ο.Δ.Ε. ορίζεται ένας Γραμματέας, ο οποίος ασκεί τις κατά το άρθρο 28, παρ. 6 του Οργανισμού του Κόμματος, αναφερόμενες αρμοδιότητες.
2. Η υπηρεσία στήριξης του κοινοβουλευτικού έργου, υπάγεται απ' ευθείας στο Γενικό Γραμματέα της Κοινοβουλευτικής Ομάδας και έχει ως έργο την υποβοήθηση των ΟΔΕ στην επεξεργασία και προβολή των θέσεων και προτάσεών τους στη Βουλή, με σκοπό την επιστημονική θεμελίωση του κοινοβουλευτικού έργου του Κόμματος.
3. Η Υπηρεσία αυτή στελεχώνεται από τεχνοκράτες συμβούλους και υπηρεσιακά στελέχη Στην υπηρεσία αυτή υπάγεται και το προσωπικό που υπηρετεί στα γραφεία του Κόμματος στη Βουλή.

Άρθρο 13

Συντονιστική Επιτροπή της Κ.Ο.

1. Την Συντονιστική Επιτροπή της Κ.Ο. αποτελούν ο Γενικός Γραμματέας της Κ.Ο., ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος, ο Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής, ο Γραμματέας Πολιτικού Σχεδιασμού και οι έξι Συντονιστές που εκλέγονται από την κάθε ΟΔΕ. Της Συντονιστικής Επιτροπής προεδρεύει ο Πρόεδρος του Κόμματος, αναπληρούμενος από τον Γενικό Γραμματέα της Κ.Ο., ο οποίος και συγκαλεί την Συντονιστική Επιτροπή τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα.
2. Η Συντονιστική Επιτροπή έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες:
  - α) Συντονίζει το κοινοβουλευτικό έργο και αποφασίζει για τον χειρισμό, τη στάση και τις θέσεις του Κόμματος επί νομοσχεδίων, αντικειμένων κοινοβουλευτικού ελέγχου και θεμάτων

κοινοβουλευτικής τακτικής που δεν εισάγονται στην Κ.Ο. ή δεν διεκπεραιώνονται στο πλαίσιο των ΟΔΕ και των Τομέων.

- β)** Επιλύει κάθε ζήτημα ή αμφισβήτηση που ανακύπτει κατά την άσκηση των βουλευτικών καθηκόντων.
- γ)** Αξιολογεί σε συνεργασία με τους Κοινοβουλευτικούς Εκπροσώπους, το έργο των Βουλευτών, συλλογικά και ατομικά, στο Κοινοβούλιο και στις εν γένει κομματικές δράσεις.
- δ)** Ασκήι όποιες άλλες αρμοδιότητες ανατίθενται σε αυτήν από τον παρόντα Κανονισμό

Άρθρο 14

Σύνθεση των Τομέων

- 1.** Ευθύς ως συγκροτηθούν οι ΟΔΕ και εκλεγούν οι Συντονιστές, οι Βουλευτές δηλώνουν στην Γενική Γραμματεία την προτίμησή τους κατά σειρά προτεραιότητας, για συμμετοχή τους σε δύο (2), το πολύ, Τομείς της ίδιας ΟΔΕ. Οι Βουλευτές μπορούν να παρακολουθούν τις εργασίες και άλλων Τομέων, χωρίς να είναι μέλη, δηλώνοντάς το στον υπεύθυνο του Τομέα.
- 2.** Σε κάθε Τομέα μετέχουν, κατ' ελάχιστον 5 κοινοβουλευτικά μέλη που ορίζονται όπως προβλέπεται στο άρθρο 11.
- 3.** Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα και πρόταση του αντίστοιχου Συντονιστή και του οικείου Τομέα, επιλέγονται από τα μέλη του Κόμματος, με βάση την αποδεδειγμένη ειδική κατάρτιση και εμπειρία τους από την άσκηση αντίστοιχου με το αντικείμενο του Τομέα έργου, συνεργάτες οι οποίοι μετέχουν στις εργασίες του Τομέα. Η θητεία των συνεργατών είναι διετής και μπορεί να ανανεώνεται.

Άρθρο 15

Λειτουργία των ΟΔΕ και των Τομέων

- 1.** Κάθε ΟΔΕ συγκαλείται από τον οικείο Συντονιστή σε συνεδρίαση υποχρεωτικά μία φορά το μήνα σε τακτή ημέρα, κατά την οποία, πέραν οποιουδήποτε άλλου θέματος, οι υπεύθυνοι των Τομέων που ανήκουν στην ΟΔΕ ή άλλος εξουσιοδοτημένος Βουλευτής ενημερώνουν τα μέλη της ΟΔΕ για την πορεία παρακολούθησης των αντίστοιχων Υπουργείων ως και περί των εκκρεμών θεμάτων. Η Ο.Δ.Ε. συγκαλείται υποχρεωτικά και όποτε συζητείται στη Βουλή ή

στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου της αρμοδιότητάς της.

- 2.** Κάθε Τομέας συνεδριάζει, σε τακτή ημέρα συγκαλούμενος από τον υπεύθυνο υποχρεωτικά, ανά 15ήμερο, καθώς και όποτε συζητείται νομοσχέδιο, πρόταση νόμου ή επερώτηση της αρμοδιότητάς του.
- 3.** Οι ΟΔΕ και οι Τομείς μπορούν να συνεδριάζουν και εκτάκτως, όποτε επιβάλλεται από τις ανάγκες του κοινοβουλευτικού έργου κατά την κρίση του Συντονιστή του υπεύθυνου του Τομέα ή όποτε το ζητήσει το 1/2 του συνόλου των μελών τους.
- 4.** Η παρουσία των μελών των ΟΔΕ και Τομέων στις συνεδριάσεις είναι υποχρεωτική. Αν οποιοδήποτε μέλος απουσιάζει αδικαιολόγητα σε τρεις συνεχείς συνεδριάσεις, θεωρείται ότι έχει παραιτηθεί και αντικαθίσταται.
- 5.** Οι αποφάσεις των ΟΔΕ και των Τομέων λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η άποψη με την οποία συντάσσεται ο επικεφαλής.
- 6.** Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος ο Συντονιστής αναπληρώνεται από άλλον Συντονιστή και ο υπεύθυνος του Τομέα από τον αναπληρωτή του.

Άρθρο 16

Γραμματειακή Υποστήριξη των Τομέων

- 1.** Οι Τομείς εξυπηρετούνται από ενιαία Υπηρεσιακή Γραμματειακή που αποτελείται:
  - α.** Από έναν Υπηρεσιακό Γραμματέα για κάθε Τομέα που ορίζεται με απόφαση του Γ.Γ. της Κ.Ο.
  - β.** Από Επιστημονικούς Συνεργάτες με ειδικευση στα θέματα κάθε ενός Τομέα.
  - γ.** Από ομάδα νομικών που έχουν γνώση και πείρα νομοπαρασκευαστικής εργασίας.
  - δ.** Από άλλους συνεργάτες που ασχολούνται κυρίως:
    - I.** με την τήρηση αρχείου
    - II.** με την συλλογή πληροφοριών
    - III.** με τη συγκέντρωση και αποδελτίωση στοιχείων
    - IV.** με τη γενικότερη γραμματειακή οργάνωση και υποβοήθηση των Τομέων και
    - V.** με την παρακολούθηση του κυβερνητικού έργου κατά τομείς

Άρθρο 17

Κοινοβουλευτικός Έλεγχος

- 1.** Ο Κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται κατά τα προβλεπόμενα από τον Κανονισμό της Βουλής.
- 2.** Η κατάθεση όλων των ερωτήσεων με το χαρακτηρισμό «ΕΠΙΚΑΙΡΗ» όπως και των αναφερομένων σε θέματα γενικότερης πολιτικής (Υπουργείων Εθνικής Αμύνης, Εξωτερικών κ.λπ.) γίνεται μέσω της Γενικής Γραμματείας της Κ.Ο. Με τον ίδιο τρόπο γίνεται επίσης και η κατάθεση όλων των επερωτήσεων. Η επιλογή των προτεινομένων για συζήτηση επίκαιρων ερωτήσεων και επερωτήσεων γίνεται, σύμφωνα με τα άρθρα 130 και 138 του Κανονισμού της Βουλής, από τον Πρόεδρο του Κόμματος ή τον Γενικό Γραμματέα της Κ.Ο., έπειτα από συνεννόηση με τον υπεύθυνο του Τομέα.
- 3.** Ο Γενικός Γραμματέας της Κ.Ο. μπορεί να προβαίνει στον αποχαρακτηρισμό ερώτησης ή επερώτησης ως επίκαιρης, όπου τούτο κρίνεται ότι θα προαγάγει στο σύνολό του τον κοινοβουλευτικό έλεγχο και να ζητεί την κατάθεσή της από το Βουλευτή, στην αρμόδια υπηρεσία της Βουλής, ως απλής.

Άρθρο 18

Νομοθετική Εργασία

- 1.** Οι Τομείς ενημερώνονται συνεχώς και στο συντομότερο δυνατό χρόνο, για το νομοθετικό έργο της αρμοδιότητάς τους. Στην περίπτωση που το Κόμμα ασκεί Κυβερνητική εξουσία, οι Υπουργοί υποχρεούνται να ενημερώνουν και να συμβουλεύονται τους Βουλευτές του Κόμματος που μετέχουν στον οικείο Τομέα για τα νομοσχέδια που καταρτίζουν από το πρώτο στάδιο της όλης διαδικασίας σύνταξής τους.
- 2.** Τα ειδικότερα καθήκοντα των Τομέων στη νομοθετική εργασία περιλαμβάνουν:
  - α.** Την υπόδειξη των εισηγητών στα νομοσχέδια. Οι εισηγητές αυτοί υποδεικνύονται από τον υπεύθυνο του κάθε Τομέα, λαμβανομένης υπ' όψη για το σκοπό αυτό της γνώσης των θεμάτων και της τακτικής παρουσίας στις συνεδριάσεις. Για τον ορισμό εισηγητών επί των συζητούμενων νομοσχεδίων τηρείται, κατά το δυνατόν,

από τον Τομέα σειρά, προτιμώμενων κατ' αρχήν των νεωτέρων κατά τη θητεία Βουλευτών. Με σκοπό την παροχή δυνατότητας σε όλους τους Βουλευτές να αναλάβουν τουλάχιστον μία (1) εισήγηση, είναι δυνατόν, σε περίπτωση εξάντλησης του καταλόγου των μελών του Τομέα, να ορίζεται ως εισηγητής Βουλευτής που δεν ανήκει στον οικείο Τομέα ή την αντίστοιχη Διαρκή Κοινοβουλευτική Επιτροπή.

- β.** Την οργάνωση των συζητήσεων επί των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμων. Ο αρμόδιος Τομέας, σε συνεργασία με τον Κοινοβουλευτικό Εκπρόσωπο, χαράσσει τη γραμμή του Κόμματος σε κάθε νομοσχέδιο και μεθοδεύει την όλη συζήτηση, ενημερώνοντας τους ενδιαφερόμενους Βουλευτές για την αποφασισθείσα κομματική γραμμή.
  - γ.** Τη χάραξη της κομματικής γραμμής επί των τροπολογιών, ανεξαρτήτως αν προέρχονται από την Κυβέρνηση ή από άλλα Κόμματα.
  - δ.** Την παρακολούθηση των συνεδριάσεων της Βουλής, στις οποίες συζητείται νομοσχέδιο, πρόταση νόμου ή επερώτηση αρμοδιότητας του Τομέα. Η υποχρέωση αυτή βαρύνει ιδιαίτερα τον υπεύθυνο του αρμόδιου Τομέα, ο οποίος πρέπει να συνεργάζεται στενά, σε όλο το διάστημα των συζητήσεων στην Βουλή, με τον εισηγητή και τον Κοινοβουλευτικό Εκπρόσωπο.
- 3.** Στις οργανωμένες συζητήσεις, τα 2/3 των ομιλητών ορίζονται από τον αρμόδιο Τομέα και το 1/3 από τη Γενική Γραμματεία.
- 4.** Οι Τομείς επεξεργάζονται και προετοιμάζουν την όλη συζήτηση των νομοσχεδίων στη Διαρκή Κοινοβουλευτική Επιτροπή και συντάσσουν, μαζί με τον ορισθέντα εισηγητή, σχετικό ενημερωτικό σημείωμα για όλους τους Βουλευτές, μέλη του Τομέα και της Διαρκούς Κοινοβουλευτικής Επιτροπής.
- 5.** Ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος προεδρεύει σε σύσκεψη των ομιλητών για την ενιαία και αποτελεσματική προβολή των θέσεων του Κόμματος. Επίσης συμμετέχει στις συνεδριάσεις των Τομέων για την τελική επεξεργασία σχετικών νομοσχεδίων, προτάσεων νόμων και επερωτήσεων.

Άρθρο 19

Κοινοβουλευτικοί Εκπρόσωποι

- 1.** Ο Πρόεδρος του Κόμματος ορίζει τον προβλεπόμενο από τον Κανονισμό της Βουλής Κοινοβουλευτικό Εκπρόσωπο και τους αναπληρωτές του,

ενώ ο Γενικός Γραμματέας της Κ.Ο. μεριμνά για την έγκαιρη υποβολή των σχετικών δηλώσεων του Προέδρου του κόμματος στον Πρόεδρο της Βουλής.

2. Ο επικεφαλής της αντιπροσωπείας του κόμματος στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγεται από την Ομάδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ο Πρόεδρος του Κόμματος ορίζει, μετά από εισήγηση του Γενικού Γραμματέα και πρόταση του οικείου Συντονιστή, τους Βουλευτές που μετέχουν ως εκπρόσωποι στους Διεθνείς Οργανισμούς.

Άρθρο 20

Κομματική Πειθαρχία - Δεοντολογία

1. Η ελεύθερη έκφραση γνώμης τόσο στην Κ.Ο. και στα λοιπά συλλογικά όργανα του κόμματος όσο και στη Βουλή και στις κοινοβουλευτικές επιτροπές αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα του Βουλευτή. Ο Βουλευτής τηρεί και στηρίζει τις αποφάσεις του Προέδρου του Κόμματος και έχει την υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις αποφάσεις της Κ.Ο., των Ο.Δ.Ε. και των Τομέων σχετικά με την αντιμετώπιση των γενικότερων θεμάτων πολιτικής και ιδεολογίας καθώς και της τακτικής που πρέπει να ακολουθείται στη Βουλή. Για κάθε σημαντική διαφοροποίηση ο Βουλευτής οφείλει να συνεννοείται προηγουμένως με τα αρμόδια όργανα.
2. Η ανελλιπή παρουσία των Βουλευτών στις συνεδριάσεις της Βουλής, συμπεριλαμβανομένων και των συνεδριάσεων του Κοινοβουλευτικού Ελέγχου και των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, καθώς και η συνεχής επαφή και η τακτική επικοινωνία με την εκλογική του περιφέρεια, αποτελούν βασική τους υποχρέωση.
3. Βουλευτές, οι οποίοι σε εκτέλεση κομματικής αποστολής επισκέπτονται την εκλογική περιφέρεια άλλων συναδέλφων τους, υποχρεούνται να τους ενημερώνουν και να καταρτίζουν σε συνεννόηση με αυτούς το ειδικότερο πρόγραμμα επίσκεψης.
4. Βουλευτές, οι οποίοι ταξιδεύουν στο εξωτερικό, υποχρεούνται να ειδοποιούν σχετικά τον Γενικό Γραμματέα της Κ.Ο. Εάν πρόκειται για

εκτέλεση κοινοβουλευτικής ή κομματικής αποστολής υποχρεούνται να καταθέτουν έκθεση πεπραγμένων.

- 5.** Κατά τα λοιπά ισχύει ο προσαρτώμενος στον παρόντα κανονισμό Κώδικας Δεοντολογίας.

Σημείωση: *Οι παράγραφοι 2-5 θα περιληφθούν, με πιο εκτεταμένο αντικείμενο, στον Κώδικα Δεοντολογίας και συνεπώς θα επαναδιατυπωθούν, αφού μελετηθούν κατάλληλα.*

Άρθρο 21

Πειθαρχικά παραπτώματα

Πειθαρχικά παραπτώματα συνιστούν η μη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από τον παρόντα Κανονισμό και ιδίως:

- α.** Η εκδήλωση αντίθεσης προς τις βασικές ιδεολογικές, προγραμματικές αρχές και πολιτικές θέσεις του κόμματος.
- β.** Η αντικοινοβουλευτική ή αντικομματική ή αντισυναδελφική συμπεριφορά που προκαλεί σοβαρή ζημιά στο Κόμμα ή σε άλλο Βουλευτή.
- γ.** Η αδικαιολόγητη απουσία του Βουλευτή από τις συνεδριάσεις και τις ψηφοφορίες της Βουλής.
- δ.** Η μη συμμετοχή ή πλημμελής συμμετοχή στις δραστηριότητες του Κόμματος.

Άρθρο 22

Πειθαρχικές κυρώσεις

Οι πειθαρχικές κυρώσεις που μπορεί να επιβληθούν σε βάρος μέλους της Κ.Ο. είναι :

- α.** Η έγγραφη σύσταση.
- β.** Η επίπληξη που ανακοινώνεται εγγράφως με επιμέλεια του Γενικού Γραμματέα προς όλους τους Βουλευτές του Κόμματος.

- γ.** Η αντικατάσταση του τιμωρουμένου από επιτροπές και όργανα του Κόμματος, λόγω πειθαρχικής ποινής.
- δ.** Ο αποκλεισμός του για ορισμένο χρόνο ή η διαγραφή του από την Κ.Ο.

Άρθρο 23

Επιτροπή Δεοντολογίας

- 1.** Την πειθαρχική εξουσία για τους Βουλευτές, Ευρωβουλευτές, πρώην βουλευτές και πρώην Ευρωβουλευτές του Κόμματος ασκεί η Επιτροπή Δεοντολογίας της Κ.Ο. Οι αποφάσεις της Επιτροπής Δεοντολογίας εκτελούνται μόνο εάν κυρωθούν από τον Πρόεδρο του Κόμματος, ο οποίος έχει δικαίωμα μετριασμού των ποινών.
- 2.** Η Επιτροπή Δεοντολογίας συγκροτείται από 5 τακτικά μέλη και δύο αναπληρωματικά, εξαιρουμένου του Προέδρου του Κόμματος, τα οποία επιλέγονται με κλήρωση μεταξύ των 15 αρχαιότερων Βουλευτών. Οι αρχαιότεροι αποτελούν τα 5 τακτικά μέλη και οι υπόλοιποι τα αναπληρωματικά. Όσοι δεν επιθυμούν να συμμετάσχουν στην κλήρωση το δηλώνουν εγκαίρως στον Γενικό Γραμματέα της Κ.Ο. Η κλήρωση διενεργείται από πενταμελή Επιτροπή Βουλευτών, την οποία ορίζει ο Πρόεδρος του Κόμματος. Η Επιτροπή Δεοντολογίας συνεδριάζει παρόντων όλων των μελών της. Ο αρχαιότερος όλων κατά τη θητεία και επί ίσης θητείας ο μεγαλύτερος κατά ηλικία Βουλευτής είναι ο Πρόεδρος της Επιτροπής Δεοντολογίας.
- 3.** Σε περίπτωση που εισάγεται προς κρίση πειθαρχικό παράπτωμα μέλους της Επιτροπής Δεοντολογίας ή όταν μέλος της Επιτροπής Δεοντολογίας δηλώνει κώλυμα συμμετοχής του ή απουσιάζει, τούτο αντικαθίσταται από τον επόμενο κατά τη θητεία Βουλευτή.
- 4.** Η Επιτροπή Δεοντολογίας αποφασίζει με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της και δεν δεσμεύεται από διαδικαστικούς κανόνες. Στην Επιτροπή Δεοντολογίας καλείται πάντοτε ο εγκαλούμενος, προκειμένου να υποστηρίξει την άποψή του.

- 5.** Η Επιτροπή Δεοντολογίας επιλαμβάνεται υποθέσεων, είτε μετά από παραγγελία του Προέδρου του Κόμματος, είτε αυτεπαγγέλτως με εισήγηση του Προέδρου της.
- 6.** Η Επιτροπή Δεοντολογίας, πλην της πειθαρχικής εξουσίας, ασκεί και τις παρακάτω αρμοδιότητες:
- α.** Συντάσσει, ερμηνεύει και εφαρμόζει τον Κώδικα Δεοντολογίας των Βουλευτών, ο οποίος εγκρίνεται από την Κ.Ο. και προσαρτάται στον παρόντα Κανονισμό. Ο Κώδικας Δεοντολογίας περιέχει τα δικαιώματα, καθήκοντα και υποχρεώσεις των Βουλευτών εντός και εκτός Κοινοβουλευτικής Ομάδας.
  - β.** Δέχεται και εξετάζει καταγγελίες, αναφορές και κάθε είδους παράπονα ως και παρατηρήσεις σχετικά με τη συμπεριφορά βουλευτών. Επίσης επιλαμβάνεται αυτεπαγγέλτως υποθέσεων που κατά την κρίση της συνιστούν παράβαση του Κώδικα Δεοντολογίας.
  - γ.** Επιλύει διαφορές και προβαίνει σε συστάσεις προκειμένου να διασφαλίσει τον σεβασμό των κανόνων δεοντολογίας και την κοινοβουλευτική τάξη.
- 7.** Μέχρις ότου ψηφισθεί ο Κώδικας Δεοντολογίας η Επιτροπή Δεοντολογίας, κατά την άσκηση των κατά την παρ. 6 αρμοδιοτήτων της, ακολουθεί και εφαρμόζει ελευθέρως τους κανόνες συμπεριφοράς που προκύπτουν από τον παρόντα Κανονισμό και την εν γένει κοινοβουλευτική ηθική.

Άρθρο 24

Επιτροπές και Ομάδες Εργασίας

- 1.** Με απόφαση του Προέδρου του Κόμματος, έπειτα από εισήγηση της Γενικής Γραμματείας, μπορεί να συνιστώνται Επιτροπές ή Ομάδες

Εργασίας από μέλη της Κ.Ο. για τη μελέτη θεμάτων γενικότερου ενδιαφέροντος.

- 2.** Με απόφαση του Προέδρου είναι δυνατόν να συσταθεί Ειδικό Γραφείο για τις Διεθνείς Κοινοβουλευτικές Σχέσεις, επικεφαλής του οποίου ορίζεται με την ίδια απόφαση Βουλευτής. Έργο του Γραφείου είναι ο συντονισμός δράσης και παρουσίασης των θέσεων του Κόμματος, καθώς και η παρακολούθηση του έργου και η προετοιμασία των Βουλευτών που μετέχουν σε αντιπροσωπείες ή κοινοβουλευτικές αποστολές. Το Γραφείο υπάγεται στον Γενικό Γραμματέα της Κ.Ο.

Ε. Κοινοβουλευτικές Ομάδες στη σύγχρονη Ελληνική πραγματικότητα

Όπως έχει ήδη τονιστεί, στον πολιτικό στίβο του 21^{ου} αιώνα τείνει να εκλείψει το φαινόμενο της ύπαρξης ανεξάρτητων κοινοβουλευτικών ομάδων εντός του κοινοβουλίου. Αντίθετα η πλειοψηφία –αν όχι το σύνολο- των κοινοβουλευτικών ομάδων προέρχονται από κομματικά ψηφοδέλτια. Η Ελλάδα παρά τις διάφορες ιδιομορφίες που παρουσιάζει στην πρακτική εφαρμογή του κοινοβουλευτισμού στην περίπτωση αυτή δεν καταφέρνει να ξεφύγει από το γενικό κανόνα. Προκύπτει επομένως εύλογα το συμπέρασμα πως απαραίτητη προϋπόθεση για περαιτέρω παρατήρηση των σημερινών κοινοβουλευτικών ομάδων κρίνεται η εντριβή στα κυριότερα κόμματα που απαρτίζουν το ελληνικό κοινοβούλιο.

Έπειτα από τις εθνικές εκλογές που πραγματοποιήθηκαν την 4^η Οκτωβρίου 2009 και στις οποίες το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα (ΠΑΣΟΚ) κατάφερε να συγκεντρώσει τις περισσότερες έδρες συγκροτώντας έτσι αυτοδύναμη κυβέρνηση πλειοψηφίας, οι υπάρχουσες κοινοβουλευτικές ομάδες που αντιστοιχούν στα υπόλοιπα ισχυρά κόμματα της ελληνικής επικράτειας είναι τα εξής

- A) Νέα Δημοκρατία (ΝΔ)
- B) Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος (ΚΚΕ)
- Γ) Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός (ΛΑΟΣ)
- Δ) Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς (ΣΥΡΙΖΑ)

Το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας -το οποίο και διετέλεσε κυβέρνηση κατά την περίοδο 2004-2009 υπό την προεδρία του τότε αρχηγού του κόμματος Κ. Καραμανλή- συγκεντρώνοντας τον δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό βουλευτών στις εθνικές εκλογές θεωρείται η <<ισχυρότερη>> εκ των κοινοβουλευτικών ομάδων αποτελώντας στην ουσία τον πυρήνα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Συνεπώς και ο νυν Πρόεδρος της κοινοβουλευτικής ομάδας της Νέας Δημοκρατίας Α. Σαμαράς αποτελεί τον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, αξίωμα το οποίο όπως προαναφέρθηκε προσφέρει ειδικά προνόμια στον κάτοχό του.

Ακολουθεί το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας του οποίου Γενική Γραμματέας διατελεί η Α. Παπαρήγα, ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός με πρόεδρο τον Γ. Καρατζαφέρη καθώς επίσης και ο Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς με πρόεδρο τον Α. Τσίπρα.

Γενικότερα οι διάφορες κοινοβουλευτικές ομάδες οι οποίες απαρτίζουν το κοινοβούλιο ανεξαρτήτως κομματικής παράταξης και ιδεολογίας οφείλουν να αποτελούν μια ενιαία δύναμη με έργο όχι μόνο την κριτική αλλά και την έμπρακτη συμπαράσταση στο πρόσωπο της κυβέρνησης. Εξάλλου όπως δήλωσε σε πρόσφατη συνέντευξή του ο πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου <<η Κοινοβουλευτική Ομάδα οφείλει να είναι ο κινητήριο μοχλός των αλλαγών για τη χώρα, ο εγγυητής της αυθεντικής σχέσης με τον πολίτη. Στόχος μας, να κάνουμε πράξη ένα διαφορετικό Κοινοβούλιο, με βουλευτές που ελέγχουν την κυβέρνηση, που συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία ψήφισης των νόμων και στη διαμόρφωση των πολιτικών».

Περίληψη

Κοινοβουλευτισμός ονομάζεται το κυβερνητικό σύστημα κατά το οποίο η κυβέρνηση αναδεικνύεται και διατηρείται από την κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Αναπόσπαστο όργανο του κοινοβουλευτικού συστήματος αποτελούν οι κοινοβουλευτικές ομάδες. Ως κοινοβουλευτική ομάδα ορίζεται ο συνασπισμός συγκεκριμένου αριθμού βουλευτών που έχουν εκλεγεί είτε ανεξάρτητα είτε μέσω κομματικού ψηφοδέλτιου. Το σύνταγμα περιλαμβάνει συγκεκριμένα χωρία στα οποία ορίζονται οι διάφοροι παράμετροι που αφορούν τη λειτουργία των κοινοβουλευτικών ομάδων καθώς επίσης τις διάφορες αρμοδιότητες τόσο αυτών όσο και των βουλευτών γενικά. Στη σημερινή εποχή πάντως οι κοινοβουλευτικές ομάδες δρουν εντός κομματικών πλαισίων γεγονός που εμποδίζει τόσο τη συνεργασία όσο και την επίτευξη του έργου τους.

Summary

Parliamentary democracy is called the system in which the government emerges and is maintained by the parliamentary majority. Parliamentary groups are being considered as an integral body of the parliamentary system. A parliamentary group is defined as the specific number of coalition members who are elected either independently or through party lists. The constitution contains specific passages which define the various parameters for the functioning of the parliamentary groups as well as the various powers of these and Members generally. Today, however, the parliamentary party groups operating within the framework which prevents both cooperation and the achievement of their work.

Βιβλιογραφία

- Αλιβιζάτος Ν. Εισαγωγή στην ελληνική συνταγματική ιστορία Α' 1821-1941, 1981
- Ραΐκος Α. Συνταγματικό δίκαιο τόμος 1, Σάκκουλας Αθήνα - Κομοτηνή 2002
- Μαυριάς Γ. Κ. Συνταγματικό δίκαιο, , Σάκκουλας Αθήνα - Κομοτηνή 2005
- Βενιζέλος Β. Ευάγγελος, Μαθήματα συνταγματικού δικαίου, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1991
- Παντελή Α. Εγχειρίδιο συνταγματικού δικαίου, Α. Λιβάνης, Αθήνα 2007
- Κασιμάτης Γ, Μιχαλάκης Ν, Παντελής Α, Κείμενα Συνταγματικού Δικαίου, Ινστιτούτο Ελληνικής Συνταγματικής Ιστορίας και Συνταγματικής Επιστήμης. Κείμενα Δημοσίου Δικαίου, εκδόσεις Α. Ν. Σακκουλας, Αθήνα- Κομοτηνή 1991
- Δημητρόπουλος Α. Γενική Συνταγματική Θεωρεία, Α. Ν. Σάκκουλας 2004